

POSTANOWIENIE

Dnia 27 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie dyscyplinarnej aplikanta radcowskiego R. M.
obwinionego o popełnienie przewinień dyscyplinarnych określonych w art. 64 ust.
1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust.
1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014
Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.
w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego
po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2024 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
kasacji wniesionych przez obwinionego i obrońcę obwinionego od orzeczenia
Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie
z dnia 19 stycznia 2023 r., sygn. akt [...], utrzymującego w mocy orzeczenie
Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z dnia
27 stycznia 2022 r., sygn. akt [...]

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć obwinionego aplikanta radcowskiego R. M.
kosztami sądowymi za postępowanie kasacyjne, w tym
wydatkami w kwocie 20 zł.**

[M. T.]

UZASADNIENIE

Aplikant radcowski R. M. został obwiniony o to, że w dniu 14 lipca 2020 r. naruszył godność aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym w ten sposób, że występując jako oskarżyciel prywatny w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym [...] w W. IV Wydziałem Karnym (sygn. akt [...]), w pismach procesowych z dnia 14 lipca 2020 r. – wniosku o wyłączenie sędziego oraz zażaleniu na zarządzenie z dnia 8 czerwca 2020 r. – formułował wobec sędziego referenta M. K. zarzuty o utrudnienie prawidłowego przebiegu postępowania, mataczenie oraz chęć „uwalenia sprawy”, jak również naruszył godność aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym poprzez używanie niegodnych aplikanta radcowskiego, obraźliwych sformułowań wobec ww. sędzi: np. „(...) Pani M. K. znęca na mnie jako osobie niepełnosprawnej (...)”. „(...) Pani M. K. jest gorsza niż bezduszny kat, zachowuje się jak Niemiec za czasów okupacji.” „Wnoszę o wyłączenie tej oderwanej od rzeczywistości pseudo sędzi (...), „(...) Pani SSR M. K., która przeszła samą siebie w swoich wypocinach, bez wątpienia ma problemy z poprawnym myśleniem (...)”, (...) wypisuje niedorzeczne farmazony, by uwalić sprawę, roznieca ogień zemsty (...)”, to jest o popełnienie czynu z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Orzeczeniem z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt [...], Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...], w punkcie I orzeczenia uznał obwinionego aplikanta radcowskiego R. M. winnym zarzucanego wnioskiem o ukaranie czynu, który to czyn stanowi przewinienie dyscyplinarne jako czyn sprzeczny z zasadami wyrażonymi w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego i za czyn ten na podstawie art. 64 ust. 1 i art. 65 ust. 1 pkt 5 ustawy o radcach prawnych wymierzył mu karę wydalenia z aplikacji, zaś w punkcie II orzeczenia zasądził od obwinionego na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] zwrot kosztów postępowania dyscyplinarnego w kwocie 2000 zł.

Odwołanie od powyższego orzeczenia Sądu dyscyplinarnego I instancji wniósł obrońca obwinionego aplikanta radcowskiego R. M. – adwokat K. O. zaskarżając je w całości na korzyść obwinionego i zarzucając mu:

1. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 439 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. – poprzez nieodroczenie przez Sąd I instancji rozprawy z dnia 20 stycznia 2022 r., w sytuacji której obwiniony za pośrednictwem korespondencji email złożył zaświadczenie lekarza sądowego datowane na dzień 20 stycznia 2022 r., w którym stwierdzona została niemożność stawieństwa obwinionego przed OSD w dniu 20 stycznia 2022 r., ze względu na poważne problemy z kręgosłupem, co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu wzięcie udziału w rozprawie przed OSD w kolejnym terminie rozprawy, a w konsekwencji naruszyło prawo do obrony obwinionego w rozumieniu przepisu art. 6 k.p.k.;
2. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegająca na uznaniu za niewiarygodne zaświadczenie lekarza sądowego – chirurga stomatologa, w sytuacji w której zaświadczenie zostało wydane przez specjalistę naocznie weryfikującego zły stan zdrowia obwinionego będącego na silnych lekach przeciwbólowych, natomiast Sąd I instancji nie posiada specjalistycznej wiedzy z zakresu medycyny, co w konsekwencji stanowiło dowolną, a nie swobodną ocenę przedstawionego przez obwinionego zaświadczenia lekarskiego wystawionego przez lekarza sądowego dla obwinionego będącego osobą niepełnosprawną mającą problem z poruszaniem się, naruszającą zasadność i celowość instytucji lekarza sądowego;
3. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegająca na pominięciu przez Sąd I instancji wnioskowanych przez obwinionego dowodów z zeznań świadków B. L., K. W., S. M., J. D., S. K., a w szczególności Pani M. M., co skutkowało rozstrzygnięciem wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść obwinionego i wydaniem orzeczenia

- uznającego winnym obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
4. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegająca na nie uwzględnieniu przez Sąd I instancji okoliczności przemawiających na korzyść obwinionego oraz powzięcia ustaleń faktycznych pomimo braku dowodów je wykazujących, co nastąpiło z naruszeniem zasady domniemania niewinności oraz swobodnej oceny dowodów;
 5. naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., poprzez rozstrzygnięcie wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść obwinionego, co skutkowało wydaniem orzeczenia uznającego winnym obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
 6. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, mający wpływ na jego treść, polegający na nietrafnym uznaniu, iż zebrane w toku postępowania karnego dowody pozwalają na przypisanie obwinionemu winy w zakresie naruszenia godności aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym [...] w W., IV Wydziałem Karnym (sygn. akt [...]), co skutkowało uznaniem obwinionego winnym popełnienia czynu dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
 7. rażącą niewspółmierność wymierzonej obwinionemu kary poprzez wymierzenie kary zbyt surowej do celów jaki kara powinna spełnić, nie będąc tym samym nadmierną represją dla obwinionego, w sytuacji w której kara wydalenia z aplikacji stanowi najsurowszy wymiar kary dla aplikanta radcowskiego nieadekwatny do zarzucanego obwinionemu czynu.

Stawiając powyższe zarzuty, obrońca obwinionego wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie obwinionego od zarzucanych mu czynów w zakresie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64

ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego ewentualnie uchylenie przedmiotowego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu, uchylenie orzeczenia w zakresie zasądzenia od obwinionego kosztów postępowania przed Sądem I instancji i orzeczenie o kosztach poprzez obciążenie nimi Krajową Izbę Radców Prawnych zgodnie z art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych.

Odwołanie od powyższego orzeczenia Sądu dyscyplinarnego I instancji wniósł również obwiniony aplikant radcowski R. M. zaskarżając je w całości na swoją korzyść i zarzucając mu:

1. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 439 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. – poprzez nieodroczenie przez Sąd I instancji rozprawy z dnia 20 stycznia 2022 r., w sytuacji której obwiniony za pośrednictwem korespondencji email złożył zaświadczenie uprawnionego lekarza sądowego datowane na dzień 20 stycznia 2022 r., w którym stwierdzona została niemożność stawieństwa niepełnosprawnego R. M. przed OSD w dniu 20 stycznia 2022 r., ze względu na poważne problemy z kręgosłupem (R. M. jest osobą niepełnosprawną, w przeszłości poruszał się wózką), co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu wzięcie udziału w rozprawie przed OSD w kolejnym terminie rozprawy, a w konsekwencji naruszyło prawo do obrony obwinionego w rozumieniu przepisu art. 6 k.p.k.;
2. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegająca na uznaniu za niewiarygodne zaświadczenie lekarza sądowego chirurga stomatologa, w sytuacji w której zaświadczenie zostało wydane przez specjalistę naocznie weryfikującego zły stan zdrowia obwinionego będącego na silnych lekach przeciwbólowych, natomiast Sąd I instancji nie posiada specjalistycznej wiedzy z zakresu medycyny, co w konsekwencji stanowiło dowolną, a nie swobodną ocenę przedstawionego przez obwinionego zaświadczenia lekarskiego wystawionego przez lekarza sądowego dla obwinionego będącego osobą niepełnosprawną mającą

problem z poruszaniem się, naruszającą zasadność i celowość instytucji lekarza sądowego;

3. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na pominięciu przez Sąd I instancji wnioskowanych przez obwinionego dowodów z zeznań świadków B. L., K. W., S. M., M. M., J. D., S. K., na okoliczność, iż R. M. nie dokonał czynu niedozwolonego, jest niewinny. Celowy brak przesłuchania wyżej wymienionych osób skutkowało rozstrzygnięciem wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść niepełnosprawnego obwinionego i wydaniem orzeczenia uznającego winnym niepełnosprawnego obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
4. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na nie uwzględnieniu przez Sąd I instancji okoliczności przemawiających na korzyść niepełnosprawnego obwinionego oraz powzięcia ustaleń faktycznych pomimo braku dowodów je wykazujących, co nastąpiło z naruszeniem zasady domniemania niewinności oraz swobodnej oceny dowodów;
5. naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., poprzez rozstrzygnięcie wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść niepełnosprawnego obwinionego, co skutkowało wydaniem orzeczenia uznającego winnym niepełnosprawnego obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
6. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, mający wpływ na jego treść, polegający na nietrafnym uznaniu, iż zebrane w toku postępowania karnego dowody pozwalają na przypisanie niepełnosprawnego obwinionemu winy w zakresie naruszenia godności aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym [...] w W., IV Wydziałem Karnym (sygn. akt [...]), co skutkowało uznaniem niepełnosprawnego obwinionego winnym

- popęłnienia czynu dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
7. rażącą niewspółmierność wymierzonej niepełnosprawnemu obwinionemu kary poprzez wymierzenie kary zbyt surowej do celów jaki kara powinna spełnić, nie będąc tym samym nadmierną represją dla obwinionego, w sytuacji w której kara wydalenia z aplikacji stanowi najsurowszy wymiar kary dla aplikanta radcowskiego nieadekwatny do zarzucanego niepełnosprawnemu obwinionemu czynu.

Stawiając powyższe zarzuty, obwiniony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie obwinionego od zarzucanych mu czynów w zakresie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego ewentualnie uchylenie przedmiotowego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu i obligatoryjnie przesłuchanie sprawcy całego zamieszkania M. M. – matkę niepełnosprawnego obwinionego, uchylenie orzeczenia w zakresie zasądzenia od obwinionego kosztów postępowania przed Sądem I instancji i orzeczenie o kosztach poprzez obciążenie nimi Krajową Izbę Radców Prawnych zgodnie z art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z dnia 19 stycznia 2023 r., sygn. akt [...] utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie, zaś kosztami postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym Krajowej Izby Radców Prawnych obciążył obwinionego R. M. w kwocie 2500 zł.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł obrońca obwinionego, który zaskarżył je w całości na jego korzyść, zarzucając mu rażące naruszenie przepisów:

1. prawa materialnego, tj. art. 29 pkt 1 w zw. z art. 37 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych poprzez bezpodstawne zastosowanie powyższych przepisów, uznanie obwinionego R. M. jako aplikanta radcowskiego, pomimo złożenia przez obwinionego w dniu 14 grudnia 2022 r. rezygnacji z odbywania aplikacji radcowskiej w Okręgowej Izbie Radców

Prawnych [...], a tym samym poddanie obwinionego odpowiedzialności dyscyplinarnej i wydanie zaskarżonego orzeczenia w sprawie;

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 k.p.k., poprzez rozstrzygnięcie wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść obwinionego, co skutkowało wydaniem orzeczenia uznającego winnym obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
3. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 439 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. – poprzez uznanie, iż Sąd I instancji słusznie nie odroczył rozprawy z dnia 20 stycznia 2022 r., w sytuacji, w której obwiniony złożył zaświadczenie lekarza sądowego, w którym stwierdzona została nieważność stawienictwa obwinionego przed OSD w dniu 20 stycznia 2022 r. oraz przed WSD w dniu 19 stycznia 2023 r., ze względu na poważne problemy z kręgosłupem i niepełnosprawność obwinionego, będącego na silnych lekach i mającej problem z poruszaniem się, a również z korzystaniem ze sprzętu komputerowego, co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu wzięcie udziału w rozprawie przed OSD i WSD KIRP w kolejnym terminie rozprawy, a w konsekwencji naruszyło prawo do obrony obwinionego w rozumieniu przepisu art. 6 k.p.k.

Podnosząc powyższe zarzuty, obrońca obwinionego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym ewentualnie uchylenie w całości zaskarżonych orzeczeń obu instancji i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego wnioskiem o ukaranie czynu.

Kasację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł również obwiniony, który zaskarżył je w całości na swoją korzyść, zarzucając mu:

1. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 439 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. – poprzez nieodroczenie przez Sąd II instancji rozprawy z dnia 19 stycznia 2023 r., w sytuacji, w której obwiniony złożył zaświadczenie uprawnionego lekarza sądowego, w którym stwierdzona została niemożność stawienictwa

- niepełnosprawnego R. M. przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym KIRP w dniu 19 stycznia 2023 r., ze względu na poważne problemy z kręgosłupem (R. M. jest osobą niepełnosprawną, w przeszłości poruszał się wózkiem), co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu wzięcie udziału w rozprawie przed WSD w kolejnym terminie rozprawy, a w konsekwencji naruszyło prawo do obrony obwinionego w rozumieniu przepisu art. 6 k.p.k.;
2. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na uznaniu za niewiarygodne zaświadczenie lekarza sądowego, w sytuacji, w której zaświadczenie zostało wydane przez specjalistę naocznie weryfikującego zły stan zdrowia obwinionego będącego na silnych lekach przeciwbólowych, natomiast Sąd II instancji nie posiada specjalistycznej wiedzy z zakresu medycyny, co w konsekwencji stanowiło dowolną, a nie swobodną ocenę przedstawionego przez obwinionego zaświadczenia lekarskiego wystawionego przez lekarza sądowego dla obwinionego będącego osobą niepełnosprawną mającą problem z poruszaniem się, naruszającą zasadność i celowość instytucji lekarza sądowego;
 3. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na pominięciu przez Sąd II instancji wnioskowanych złożonych przez niepełnosprawnego obwinionego dowodów z zeznań świadków na okoliczność, iż R. M. nie dokonał czynu niedozwolonego, jest niewinny. Celowy brak przesłuchania wyżej wymienionych osób skutkował rozstrzygnięciem wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść niepełnosprawnego obwinionego i wydaniem orzeczenia uznającego winnym niepełnosprawnego obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
 4. obrazę przepisów postępowania, która miała lub mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegającą na nie uwzględnieniu przez Sąd I instancji okoliczności

przemawiających na korzyść niepełnosprawnego obwinionego oraz powzięcia ustaleń faktycznych pomimo braku dowodów je wykazujących, co nastąpiło z naruszeniem zasady domniemania niewinności oraz swobodnej oceny dowodów;

5. naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., poprzez rozstrzygnięcie wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść niepełnosprawnego obwinionego, co skutkowało wydaniem orzeczenia uznającego winnym niepełnosprawnego obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
6. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, mający wpływ na jego treść, polegający na nietrafnym uznaniu, iż zebrane w toku postępowania karnego dowody pozwalają na przypisanie niepełnosprawnego obwinionemu winy w zakresie naruszenia godności aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym [...] w W., IV Wydziałem Karnym (sygn. akt [...]), co skutkowało uznaniem niepełnosprawnego obwinionego winnym popełnienia czynu dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego;
7. rażącą niewspółmierność wymierzonej niepełnosprawnemu obwinionemu kary poprzez wymierzenie kary zbyt surowej do celów jaki kara powinna spełnić, nie będąc tym samym nadmierną represją dla obwinionego, w sytuacji w której kara wydalenia z aplikacji stanowi najsurowszy wymiar kary dla aplikanta radcowskiego nieadekwatny do zarzucanego niepełnosprawnemu obwinionemu czynu.

Podnosząc powyższe zarzuty, obwiniony wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uniewinnienie obwinionego od zarzucanych mu czynów w zakresie popełnienia przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego ewentualnie uchylenie przedmiotowego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu i obligatoryjnie przesłuchanie sprawczynię całego zamieszania M. M. – matkę niepełnosprawnego obwinionego, uchylenie orzeczenia w zakresie zasądzenia od obwinionego kosztów

postępowania przed Sądem I oraz II instancji i orzeczenie o kosztach poprzez obciążenie nimi Krajową Izbę Radców Prawnych zgodnie z art. 70⁶ ustawy o radcach prawnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wywiedzione kasacje przez obwinionego i jego obrońcę jako bezzasadne w stopniu oczywistym, podlegały oddaleniu na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu z pkt 1 kasacji obrońcy obwinionego, tj. rażącego naruszenia prawa materialnego z art. 29 pkt 1 w zw. z art. 37 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, wskazać trzeba, że jest on niezasadny.

Zgodnie bowiem z treścią art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają jedynie radcowie prawni i aplikanci radcowscy. Jest to naturalną konsekwencją założenia, że organy o charakterze korporacyjnym, jakimi są Okręgowy i Wyższy Sąd Dyscyplinarny, nie mogą orzekać w sprawach podmiotów niebędących członkami korporacji. Nie może być zatem pociągnięta do odpowiedzialności dyscyplinarnej przed wskazanymi wyżej organami korporacyjnymi samorządu radcowskiego osoba skreślona z listy radców prawnych czy aplikantów radcowskich (por. K. Kwapisz [w:] Ustawa o radcach prawnych. Komentarz, Warszawa 2011, art. 64, Lex).

Jedynym przepisem, zapobiegającym instrumentalnemu wystąpieniu z korporacji po to, aby uniknąć postępowania dyscyplinarnego, jest dyspozycja art. 30 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, zgodnie z którym w wypadku gdy przeciwko radcy prawnemu toczy się postępowanie dyscyplinarne, do czasu zakończenia takiego postępowania można odmówić skreślenia z listy radców prawnych pomimo wniosku radcy prawnego, o którym mowa w art. 29 pkt 1. Przepis ten ma na celu zachowanie możliwości napiętnowania przez organy korporacyjne szczególnie nagannych zachowań radcy prawnego. Rzecz jednak w tym, że ocena, czy zachodzą okoliczności przemawiające za nieskreśleniem radcy prawnego z listy w tym celu, aby zachować jurysdykcję organu korporacyjnego, może być dokonywana w postępowaniu toczącym się w trybie art. 29 i art. 30 ustawy

o radcach prawnych, nie zaś w postępowaniu dyscyplinarnym. Skreślenie następuje bowiem uchwałą rady izby o charakterze decyzji administracyjnej, zaś postępowanie poprzedzające uchwałę prowadzi się stosując przepisy kodeksu postępowania administracyjnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 października 2004 r., sygn. akt SDI 5/04 oraz sygn. akt SDI 7/04).

Wniosek w przedmiocie rezygnacji z odbywania aplikacji radcowskiej w Okręgowej Izbie Radców Prawnych [...] datowany na dzień 14 grudnia 2022 r., został złożony przez obwinionego razem z wnioskiem o odroczenie rozprawy przed Sądem II instancji na godzinę przed jej rozpoczęciem, tj. w dniu 19 stycznia 2023 r. (k. 229-231v). Z kolei, Sąd II instancji w postanowieniach z dnia 19 stycznia 2023 r., wydanych przed otwarciem rozprawy (k. 240, k. 244, k. 248), wskazał, że aplikant radcowski R. M. nie został skreślony z listy aplikantów radcowskich prowadzonej przez Radę Okręgowej Izby Radców Prawnych [...], gdyż zgodnie z informacjami zawartymi na stronie rejestr radców.pl, w zakładce „lista aplikantów radcowskich” po wpisaniu danych obwinionego, widnieje on we wskazanym rejestrze. Tym samym, Sąd II instancji, przy dokonywaniu tego kluczowego ustalenia, nie dopuścił się żadnych uchybień proceduralnych. Z tych względów Sąd Najwyższy nie podzielił argumentacji obrońcy obwinionego.

Za niezasadne Sąd Najwyższy uznał zarzuty z pkt 1 kasacji obwinionego oraz z pkt 3 kasacji obrońcy obwinionego, tj. naruszenia prawa procesowego z art. 439 § 3 k.p.k. w zw. z art. 117 § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k.

Ustawodawca wprowadził instytucję lekarza sądowego jako jedyne uprawnione do usprawiedliwienia nieobecności z powodu choroby (art. 117 § 2a k.p.k.). Temu trybowi podlega usprawiedliwianie nieobecności przez: oskarżonych, świadków, obrońców i pełnomocników innych uczestników, których obecność była obowiązkowa, a ponadto tych podmiotów, których obecność nie była obowiązkowa, ale zawiadomieni o czynności nie mogą się stawić i wnoszą o jej odroczenie. Celem wskazanego przepisu jest bowiem stwierdzanie okoliczności dotyczącej niezdolności do udziału w rozprawie, przez podmioty cieszące się zaufaniem organów procesowych, tak aby wyeliminować celowe przewlekanie procesu przez osoby uprawnione do uczestnictwa w czynnościach. Z tego powodu

należy uznać, iż podmiot ubiegający się o zmianę terminu czynności procesowej z powodu choroby musi dysponować stosownym dokumentem (por. S. Steinborn (w:) Grajewski, Paprzycki, Steinborn, Kodeks, t. 1, 2015, komentarz do art. 117). Trzeba jednak zauważyć, że stosowanie art. 117 § 2a k.p.k., zostało zawieszone w okresie od 18 kwietnia 2020 r. do 1 lipca 2023 r., co oznacza, że w tym czasie wobec stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, usprawiedliwienie niestawiennictwa przed sądem z powodu choroby nie wymagało przedstawienia zaświadczenia lekarza sądowego, o którym mowa w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym. Czasowy brak konieczności przedstawienia zaświadczenia lekarza sądowego, jako usprawiedliwienia niestawiennictwa przed sądem z powodu choroby, wynika z art. 91 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrócono jednak uwagę, że norma ta usuwa jedynie najdalej idący wymóg, tj. konieczność przedłożenia zaświadczenia wystawionego przez lekarza sądowego, ale w żaden sposób nie niweluje obowiązku, aby usprawiedliwienie nieobecności było "należyte" w rozumieniu art. 117 § 2 k.p.k., co powoduje, że usprawiedliwienie to nie może być dowolne (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2021 r., sygn. akt III KK 121/21).

Przypomnieć w tym miejscu należy, iż chociaż każda choroba należy do tego rodzaju przyczyn nieobecności, które od woli stron są niezależne - to decyzja o usprawiedliwieniu nieobecności uczestnika na rozprawie należy w myśl art. 117 k.p.k. do sądu, który ma obowiązek badać, czy przedstawione usprawiedliwienie wskazuje na okoliczności rzeczywiście uniemożliwiające stronie stawienie się na rozprawę i udokumentowane w sposób niebudzący wątpliwości co do zaistnienia tych okoliczności. Dotyczy to oceny każdego podanego przez oskarżonego powodu, a zatem także choroby potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim spełniającym wymogi określone w art. 117 § 2a k.p.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2016 r., V KK 321/15; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013 r., III KK 360/12). W postępowaniu dyscyplinarnym stawiennictwo obwinionego na rozprawie nie ma charakteru obowiązkowego. Przeciwnie, zasadą jest prowadzenie postępowania pod nieobecność obwinionego. Nie stanowi zatem

naruszenia prawa do obrony kontynuowanie postępowania dyscyplinarnego nawet po przedłożeniu zaświadczenia wystawionego przez biegłego lekarza sądowego, którego nie wymagano zarówno na dzień rozprawy przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnej jak i na dzień rozprawy odwoławczej.

W niniejszej sprawie obwiniony został należycie powiadomiony o terminach rozpraw z wyprzedzeniem. Co znamienne, na kilkadziesiąt minut przed rozpoczęciem rozprawy przed Sądem I instancji, za pośrednictwem e-maila [...], podpisanego imieniem A., wpłynął m.in. wniosek o odroczenie rozprawy. Następnie, wpłynął wniosek „przebywającego w szpitalu apl. radc. R. M. opatrzony datą 17 stycznia 2022 r., o odroczenie rozprawy z uwagi na pobyt obwinionego w szpitalu, a następnie przesłano skan zaświadczenia podpisanego przez lekarza stomatologa z datą 20 stycznia 2022 r.

Z kolei, obwiniony złożył wniosek o odroczenie rozprawy przed Sądem II instancji na godzinę przed jej rozpoczęciem (k. 229 – wniosek). Natomiast, Sąd II instancji nie uwzględnił przedmiotowego wniosku z uwagi na nieobowiązkowe stawiennictwo obwinionego na rozprawie oraz z uwagi na fakt, iż był to drugi termin rozprawy, na który obwiniony się nie stawiał. Nadto, Sąd II instancji uznał, że wniosek ten zmierza jedynie do obstrukcji procesowej i przewłoki postępowania, zaś składanie wniosków na godzinę przed rozpoczęciem rozprawy stanowi wyłącznie nieuprawnioną taktykę procesową oraz instrumentalne wykorzystanie prawa do obrony i osobistego stawiennictwa na rozprawie w sprawie dyscyplinarnej (k. 250 – postanowienie Sądu II instancji w protokole rozprawy z dnia 19 stycznia 2023 r.). Decyzja Sądu II instancji rozstrzygnęła definitywnie kwestię niezbędności obecności obwinionego na rozprawie. Z tych względów Sąd Najwyższy nie podzielił argumentacji skarżących.

Przechodząc do analizy pozostałych zarzutów z kasacji obwinionego (zarzuty z pkt od 2 do 6) oraz zarzutów z kasacji jego obrońcy (zarzuty z pkt od 2 do 3), w pierwszym rzędzie zauważyć należy, że wobec sposobu zredagowania przez autorów zarzutów kasacyjnych, szczególnego podkreślenia wymaga, iż sygnalizowane uchybienia winny dotyczyć orzeczenia drugoinstancyjnego, a zatem sposobu postępowania sądu *ad quem* oraz zakresu przeprowadzonej przez powyższy kontroli instancyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

8 lipca 2014 r., sygn. akt III KK 176/14). Zasadniczym bowiem celem postępowania kasacyjnego nie jest – wbrew oczekiwaniom skarżących - ponowne rozpoznanie sprawy i dublowanie kontroli rozstrzygnięcia sądu *meriti*. Formułowanie zarzutów w kierunku orzeczenia sądu *a quo* możliwe jest natomiast jedynie w sytuacji, gdy dojdzie do zaabsorbowania przez sąd odwoławczy naruszeń popełnionych przez sąd *a quo*, tj. kiedy to sąd odwoławczy nie uwzględni podniesionego w apelacji zarzutu lub nie dostrzeże zaistniałego uchybienia i wyda orzeczenie nadal obarczone błędem. Wówczas strona w kasacji może podnieść zarzut dotyczący wadliwego procedowania sądu odwoławczego, w którego następstwie doszło do przeniknięcia uchybienia sądu pierwszej instancji do orzeczenia sądu drugiej instancji (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2024, art. 519).

Analiza treści zarzutów z kasacji obwinionego (pkt od 2 do 6) w połączeniu z brakiem jakiegokolwiek argumentacji na ich poparcie w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, prowadzi do przekonania, że nie spełniają one ustawowych wymagań, jakie zostały zastrzeżone w odniesieniu do nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Podniesienie przez obwinionego rażącego naruszenia przepisów z art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, jedynie pozornie nadaje stawianym zarzutom charakter kasacyjny. Ich treść nie pozostawia natomiast wątpliwości, że autorowi kasacji chodziło o to, aby ponowić próbę podważenia trafności oceny materiału dowodowego i zakwestionowania ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd I instancji.

Sąd Najwyższy zauważa, że w sytuacji, gdy Sąd II instancji nie uzupełniał postępowania dowodowego i nie prowadził własnej analizy zgromadzonego materiału dowodowego, a jego zadaniem było skontrolowanie wyroku Sądu I instancji z punktu widzenia zarzutów odwołania oraz okoliczności uwzględnianych z urzędu chybionym jest zarzucanie mu w postępowaniu kasacyjnym naruszenia art. 7 k.p.k. (zarzuty z pkt od 2 do 4 kasacji obwinionego). Nie może być również mowy o naruszeniu przez Sąd II instancji przepisu art. 5 § 2 k.p.k., którego autorzy obu kasacji (zarzut z pkt 2 kasacji obrońcy i zarzut z pkt 5 kasacji obwinionego) upatrują

w nierozstrzygnięciu wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść obwinionego. Pomijając już to, że zarzuty te odnoszą się do wyroku Sądu I instancji, zauważyć należy, iż są one bezpodstawne, a ich konstrukcja świadczy o błędnym rozumieniu reguły *in dubio pro reo*. Skarżący nie wskazują bowiem tej niedającej się usunąć wątpliwości, która zostałaby rozstrzygnięta na niekorzyść obwinionego.

W tym miejscu Sąd Najwyższy przypomina, iż troska o godność zawodu radcy prawnego o której mowa w art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, wymaga, aby radca prawny nie tylko przy wykonywaniu swoich obowiązków zawodowych, ale również w życiu prywatnym traktował inne osoby z szacunkiem. Wszelkie wypowiedzi radcy prawnego powinny być taktowne, powściągliwe i wypowiedane z zachowaniem umiaru. Radca prawny nie może nigdy przekraczać granic określonych przepisami prawa i rzeczową potrzebą (art. 38 ust. 1 KERP) (T. Scheffler (red.), Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2023).

W niniejszej sprawie, jak trafnie określił to Sąd II instancji, zachowanie obwinionego polegające na sformułowaniu wobec Sędziego Sądu Rejonowego M. K. zarzutów o utrudnianie prawidłowego przebiegu postępowania, mataczenie oraz chęć „uwalenia sprawy”, jak również poprzez używanie niegodnych aplikanta radcowskiego, obraźliwych sformułowań wobec ww. sędzi bezpośrednio odnoszących się do jej osoby, wręcz naruszających jej godność, podważa autorytet całego samorządu radcowskiego (s. 11 uzasadnienia Sądu II instancji). W sytuacji, gdy aplikant radcowski kieruje wobec sędziego sądu powszechnego określeń obraźliwych, uwłaczających jego godności, a ponadto sugerujących bezprawne zachowanie sędziego bez poparcia tego jakimikolwiek dowodami, stanowi kwalifikowaną formę przewinienia dyscyplinarnego z art. 11 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zaś szkodliwość takiego zachowania jest bardzo wysoka (s. 12 uzasadnienia Sądu II instancji).

Jak wskazał Sąd II instancji, zebrany w sprawie materiał dowodowy w postaci treści pism obwinionego skierowanych do Sądu Rejonowego [...] w W. sprawie o sygn. akt [...] nie pozostawia wątpliwości co do ich interpretacji jako zawierających niedopuszczalne sformułowania wobec sędziego prowadzącego sprawę. Sąd II instancji zauważył, że ani wnioski o wyłączenie SSR M. K. ani

zażalenie wydane 8 czerwca 2020 r., nie zawierają żadnych merytorycznych argumentów na ich uzasadnienie, opartych o przepisy prawa. Co więcej, w treści ww. pism trudno znaleźć choćby jeden akapit, który nie zawierałby inwektyw pod adresem sędziego (s. 9 uzasadnienia Sądu II instancji). Z tych względów Sąd Najwyższy nie podzielił argumentacji skarżących.

Za bezzasadny uznać należało również zarzut z pkt 6 kasacji obwinionego, a dotyczący błędu w ustaleniach faktycznych. Kontrola ustaleń faktycznych jest w postępowaniu kasacyjnym wykluczona. Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie faktu i nie jest jego rolą rozważanie prawidłowości poczynionych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych oraz dokonanej przez powyższy oceny dowodów. Wspomnieć trzeba, że przeprowadzanie postępowania dowodowego w instancji odwoławczej może się wprawdzie odbywać, ale jedynie z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z samej potrzeby dowodzenia w postępowaniu odwoławczym oraz z prekluzji dowodowej wynikającej z art. 427 § 3 k.p.k. w zw. z art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. W niniejszej sprawie sytuacja taka nie zachodziła i Sąd II instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego.

Z tych powodów zarzut podniesiony przez obwinionego nie mógł być skierowany do orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. Sąd ten nie prowadził bowiem postępowania dowodowego i utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Bezzasadny w stopniu oczywistym okazał się zarzut z kasacji obwinionego dotyczący rażącej niewspółmierności kary i nie pozwalał na ocenę, że kara jest niewspółmierna.

Artykuł 62³ ustawy o radcach prawnych, odmiennie niż reguluje to art. 523 § 1 zd. 2 k.p.k., dopuszcza możliwość wniesienia kasacji z powodu rażącej niewspółmierności kary (w tym wypadku kary dyscyplinarnej). Niemniej jednak taka sytuacja zachodzi jedynie wówczas, gdy kara orzeczona w stosunku do obwinionego nie uwzględnia w stopniu należyтым dyrektyw sądowego wymiaru kary, a jednocześnie wręcz w tym zakresie nie da się zaakceptować rozstrzygnięcia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2010 r., sygn. akt SDI 25/09). W odniesieniu do użytego przez ustawodawcę zwrotu „rażąca niewspółmierność kary” wskazać natomiast należy, iż za taką uznaje się sankcję wyraźnie odbiegającą od wzorca kary zgodnej z sądowymi dyrektywami jej wymiaru, która

charakteryzuje się wyraźną, nieakceptowalną dysproporcją pomiędzy karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2016 r., sygn. SDI 76/15). Tym samym rażąca niewspółmierność kary będzie mieć miejsce wyłącznie w wypadkach bardzo dużych, a wręcz nieakceptowalnych dysproporcji pomiędzy karą wymierzoną a karą sprawiedliwą. Wskazać należy na dodatkową okoliczność rzutującą na kwestię wymiaru kary w postępowaniu dyscyplinarnym. Korporacyjne sądy dyscyplinarne jako najlepiej znające realia wykonywania zawodu kształtują poziom sankcji za delikty dyscyplinarne członków poszczególnych korporacji. Sąd Najwyższy w ramach postępowania kasacyjnego może wkraczać w ich domenę wyłącznie w sytuacjach wymierzenia kar skrajnie niesprawiedliwych, które w sposób diametralny odbiegają od kar, które powinny być wymierzone w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2016 roku, sygn. akt SDI 18/16).

Kara wymierzona obwinionemu jest karą najsurowszą, ale adekwatną do wagi popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia jego społecznej i korporacyjnej szkodliwości. Popełniony delikt dyscyplinarny ma charakter umyślny i podważa w sposób zdecydowany zaufanie do obwinionego jako osoby pretendującej do wykonywania zawodu zaufania publicznego. Dolegliwość kary, jakkolwiek znaczna, nie przekracza stopnia zawinienia a także spełnia wymogi prewencji generalnej.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy oddalił obie kasacje jako oczywiście bezzasadne.

Sąd obciążył obwinionego R. M. kosztami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 zł (tj. ryczałt za doręczenie wezwań i innych pism) zgodnie z art. 636 §1 k.p.k. w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy rozstrzygnął jak w sentencji.

[M. T.]

